

УДК 332.3:631.17.001.76

Т.І. Олійник, д-р екон. наук, професор

В.Ю. Васильєва, студентка магістратури

С.О. Винограденко, асистент

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ ПОСІВНИХ ПЛОЩ ЯК СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Інтенсифікація використання земельних ресурсів підприємства значною мірою залежить від ефективності діяльності підприємства, розмірів землекористування, структури посівних площ господарства, рівня витрат на 1 га спеціалізації, особливо за умов різної окупності витрат на вирощуванні продукції.

Потреба підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції в умовах обмеженості фінансових можливостей підприємства спонукає товаровиробників до пошуку найменш затратних напрямів при здійсненні інтенсифікації використання земельних ресурсів. Дослідження удосконалення структури посівних площ як складової підвищення інтенсифікації використання земельних ресурсів підприємства здійснювалося нами на прикладі сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Маяк» Чугуївського району Харківської області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам інтенсифікації та раціонального землекористування присвячено значну кількість наукових праць та розробок відомих вчених, у роботах яких висвітлені питання ефективності інтенсифікації сільськогосподарського виробництва та раціонального використання у різний час дослідженнями цих питань займалися такі провідні вчені як В.Г. Андрійчук, О.І. Гуторов, П.М. Макаренко, В.Я. Месель-Веселяк, А.М. Третяк, М.М. Федоров, І.В. Черевко та ін.

На думку В.Г. Андрійчука удосконалення структури посівних площ необхідно поєднувати з правильним чергуванням сільськогосподарських культур. Правильно побудовані й освоєні сівоzmіни підвищують урожайність на 30–40 % і забезпечують повніше використання техніки і робочої сили [1, с. 435]. О.І. Гуторов під інтенсивністю розуміє «концентрацію до оптимального рівня авансованого капіталу на гектар земельних угідь, що забезпечує

випереджаюче збільшення виробництва продукції з цієї площі і підвищення ефективності використання вкладених ресурсів» [2, с. 160].

А.М. Третяк інтенсифікацію використання земельних ресурсів вважає об'єктивним чинником подальшого розвитку сільського господарства і розглядає її як додаткові вкладення і якісні фактори, які мають сприяти росту продуктивності земель.

Формулювання цілей статті. Удосконалення структури посівних площ як складової підвищення інтенсифікації використання земельних ресурсів та ефективності діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу досліджень. На сучасному етапі вивчення проблем інтенсифікації використання земельних ресурсів на перший план висувається інтенсифікація на основі широкого застосування природно-біологічних факторів, упровадження ресурсощадних технологій, поступового переходу до біологічного землеробства. Удосконалення структури посівних площ господарства, на нашу думку, також являється одним із напрямів підвищення ефективності інтенсифікації використання земельних ресурсів і як наслідок ефективної діяльності підприємства. Підвищення інтенсифікації використання земельних ресурсів може бути досягнута за умови фактичного рівня авансованого капіталу на 1 га земельних угідь та обґрунтованої оптимальної структури посівних площ.

Для того, щоб удосконалити структуру посівних площ, досліджуваного господарства нами було проаналізовано, стан ефективності виробництва всіх видів продукції рослинництва які вироблялися на протязі останніх п'яти років на підприємстві, а саме: зернові і зернобобові; технічні культури та кормові культури. СТОВ «Маяк» у 2012 р. від виробництва сільськогосподарської продукції галузі рослинництва отримало прибуток у розмірі 327,5 тис. грн при посівній площі 2000 га. Підприємство отримало прибуток від виробництва ячменя ярого – 162,9 тис. грн, пшениці озимої – 140,9 тис. грн, кукурудзи на зерно – 129,50 тис. грн та отримало збиток при виробництві соняшнику – 105,9 тис. грн. Галузь тваринництва на підприємстві була представлена виробництвом приросту великої рогатої худоби та молока.

Здійснивши ранжування ефективності виробництва продукції рослинництва по видам за 2008-2012 рр. (таблиця) ми встановили, що найбільший прибуток на 1 га посіву був при виробництві цукрового буряку 2008,00 грн у 2011 році, кукурудзи на зерно 2343,33 грн у 2008 р., гороху 962,50 грн у 2011 р., озимої пшениці 926,90 грн у 2012 р. ячменя ярого 730,49 грн у 2012 р.

**Динаміка доходності використання земельних ресурсів
в СТОВ «Маяк» 2008-2012 рр.**

Культури	Прибуток на 1 га, посівної площі, грн				
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Пшениця озима	-349,00	-227,81	21,31	396,70	926,90
Ячмінь ярова	-171,50	9,40	137,46	536,27	730,49
Кукурудза на зерно	2343,3	-280,00	152,2	8,00	1295,00
Гречка	X	X	X	X	X
Горох	-125,55	267,50	420,80	962,50	X
Вика та викові суміші	X	X	X	X	X
Соняшник	248,85	-173,70	-410,60	72,70	-240,68
Цукровий буряк	X	X	X	2008,00	X
Кукурудза на силос	X	X	X	X	X
Однорічні трави	X	X	X	X	X
Багаторічні трави	X	X	X	X	X
Всього	X	X	X	X	X

Як зазначалося раніше СТОВ «Маяк» виробляє продукцію тваринництва. Галузь тваринництва є збитковою, але її продукція необхідна для забезпечення споживання населення району та області, виробництво тваринництва є гарантом рівномірної зайнятості персоналу підприємства, тому підприємство не відмовляється від виробництва.

Потреба забезпечення власного виробництва продукції тваринництва кормами спонукає при проектуванні структури посівних площ на перспективу враховувати наявність кормових угідь та посівів озимих культур під які виділено наявні посівні площі господарства. СТОВ «Маяк» за досліджуваний період (2008-2012 рр.) виділяло в структурі посівних площ від 886 га (42,6 %) в 2009 р. до 1085 га (54,2 %) в 2011 р. під кормові культури.

З метою проектування зміни структури посівних площ нами був здійснений аналіз структуру посівних площ в СТОВ «Маяк» у 2008-2012 рр.

Для врахування потреб кормо виробництва та структури зернового клину необхідно мати інформацію про структуру посівних площ останнього року періоду дослідження (рис. 1).

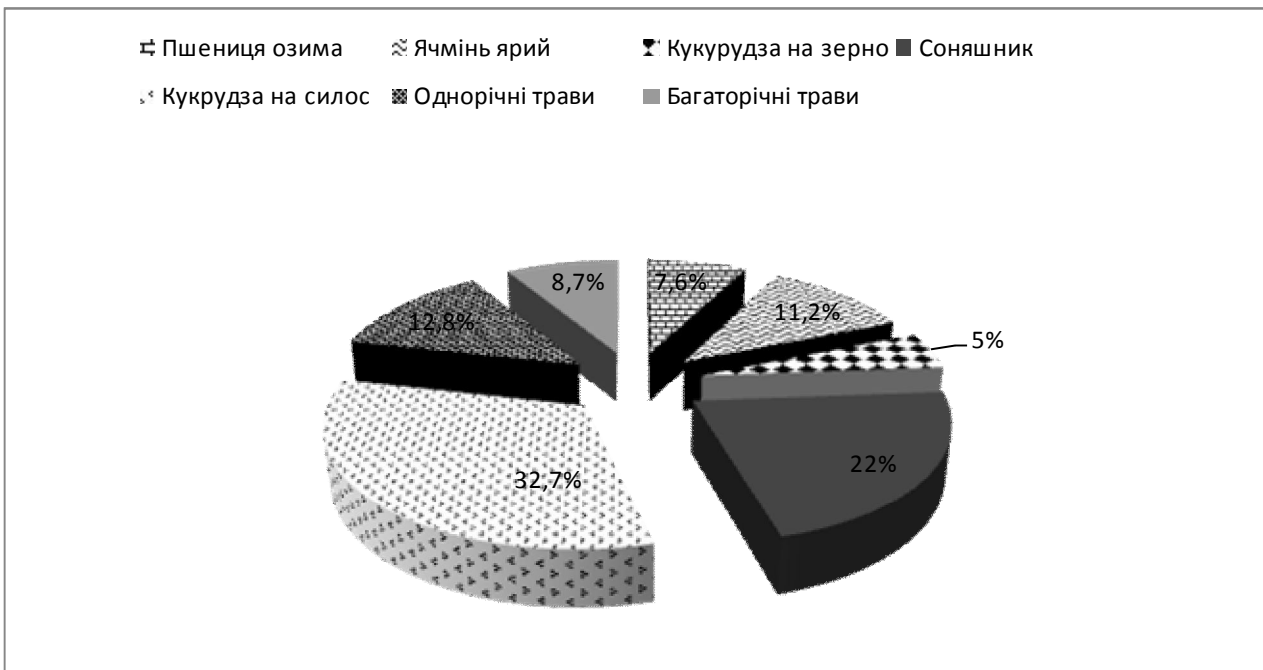

Рис. 1. Структура посівних площ СТОВ «Маяк» у 2012 р.

За потребою наявності поголів'я яке є в господарстві у 2013 р. і не передбачається його зміна та врахувавши рівень забезпеченості кормами, які існують на підприємстві нині, необхідно під кормові культури виділити 1085 га. Під посівами озимої пшениці у господарстві зайнято 275 га.

Проектуючи структуру посівних площ нами було запропоновано збільшення питомої ваги у структурі посівної площі цукрового буряку до 2,5 %, кукурудзи на зерно до 11,1 %, гороху до 6,1 %, пшениці озимої до 24,9 %. Під повторні посіви після збору озимих зернових, по яким можна отримати товарну продукцію й враховуючи наявність посівного матеріалу та високий рівень прибутковості, доречним буде посів гороху. Проект удосконалення структури посівних площ на підприємстві на 2014 р. зображено на рис. 2.

Після удосконалення галузевої структури, та тих змін у структурі посівних площ, які нами обґрунтовано вище, ми вважаємо, що підприємство має можливість отримувати більший прибуток, тому пропонуємо проект з удосконалення структури посівних площ на 2014 р. в результаті використання якого, підприємство може отримати прибуток у розмірі 2129,5 тис. грн при посівній площі 2275 га.

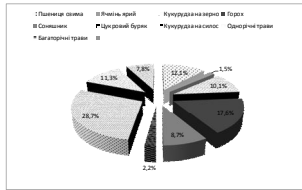

Рис. 2. Проект удосконалення структури посівних площ на підприємстві на 2014р.

Висновки. Удосконалення структури посівних площ підприємства є одним із факторів підвищення ефективності інтенсифікації використання земельних ресурсів, досягтися за умови фактичного рівня авансованого капіталу на 1 га земельних угідь та обґрунтованої оптимальної структури посівних площ.

Запровадження запропонованого проекту удосконалення структури посівних площ досліджуваного господарства дасть можливість отримати прибуток у розмірі 2129,5 тис. грн та вести розширене відтворення виробництва.

Бібліографічний список: 1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств / В.Г. Андрійчук. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с. 2. Гуторов О.І. Економіка підприємства: посібник для практичних занять / О.І. Гуторов, К.М. Крамаренко / Харк. нац. аграр. ун-т. – Х., 2008. – 173 с. 3. Економічна енциклопедія господарства: у 3 т. Т.1 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Академія, 2000. – 864 с. 3. Організація системи сівозмін і структури посівних площ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroua.net/economics/documents/category>. 4. Черевко І.В. Ефективність інтенсифікації використання земельних угідь в ринкових умовах / І.В. Черевко // Вісн. ХНАУ Сер. «Економіка АПК і

природокористування». – Х., 2009. – № 6. – С. 223–230. 5. Третяк А.М. Наукові основи економіки землекористування та землевпорядкування / А.М. Третяк, В.М. Другак. – К.: ЦЗРУ, 2003. – 337 с.

Олейник Т.И., Васильева В.Ю., Винограденко С.А. Усовершенствование структуры посевных площадей как составляющая повышения интенсификации использования земельных ресурсов на предприятии. Обосновывается и раскрывается порядок осуществления усовершенствования структуры посевных площадей как составляющей повышения интенсификации использования земельных ресурсов предприятия.

Oleinik T., Vasilyeva V., Vinogradenko S. Improving the structure of sown areas as a part of increasing intensification of land use in the enterprise. Justified and disclosed the procedure of improving the structure of sown areas as composes increasing intensification of land use enterprise.